

Bakalářská práce

Válečné konflikty v současném umění

Jméno a příjmení (student): Lenka Weinbergerová

Vedoucí práce: Mgr. Marie Rakušanová, PhD.

Posudek oponenta: Mgr. Lenka Kukurová

Bakalářská práce Lenky Weinbergerové nazvaná Válečné konflikty v současném umění sa venuje výskumu pomerne ťažkej a v českom kontexte nespracovanej témy. Z práce vyplýva zameranie na protivojnové umenie, preto by to bolo vhodné zmieniť v podtitule. Práca je založená na zozbieraní jednotlivých príkladov k vojne kritických umeleckých diel (pričom ťažisko tvoria súčasní americkí autori a autorky), ktoré sú rozčlenené do kapitol. Hlavná slabina práce spočíva vo vynechaní dôležitého obdobia (druhá svetová vojna) alebo oblasti (súčasná česká výtvarné umenie).

Práca je rozdelená na niekoľko kapitol, toto rozdelenie samo je problematické. Pri spracovaní témy autorka kombinuje niekoľko prístupov – spracovanie na základe chronologickej línie (využitie v úvode práce), spracovanie na základe tematických okruhov (využitie v niektorých častiach práce, napr. „Ženy jako oběti válek v umění“) a konkrétny vojnový konflikt a reakcie naň (kapitola „Válka ve Vietnamu a protiválečná hnutí v druhé polovině 20. století“). Bolo by vhodné zvoliť jednotiaci prístup, pričom môže prichádzať do úvahy aj porovnanie umeleckých stratégií jednotlivých umelcov a umelkyní pri reakciách na vojnu.

Úvodná kapitola „Zobrazení války jako protestu od počátku do 1. poloviny 20. století“ pojednáva o kritických protivojnových umeleckých tendenciách tohto obdobia. Termín „zobrazení války jako protestu“ nie je zrozumiteľný, bolo by lepšie nahradiť ho napríklad názvom „zobrazení války jako protiválečný protest“. V úvodnej kapitole je v krátkosti načrtnutý vývoj zobrazení odvrátených stránok vojny, autorka mala k tejto téme dostatok rôznorodých zdrojov. Kapitola končí španielskou občianskou vojnou a jej reflexiou v diele Picassa, z nepochopiteľných dôvodov však chýba akákoľvek zmienka o druhej svetovej vojne a umeleckých reakciách na ňu. Prítom druhá svetová vojna a s ňou spojené témy (napríklad holokaust, výbuch atómovej bomby) sa v umení vyskytujú skutočne často, aj medzi súčasnými autormi (príkladom môže byť nemecký umelec Anselm Kiefer ako predstaviteľ povojnovej generácie). Samostatnú kapitolu v post-komunistických krajinách tvorí zobrazenie vojny v dielach socialistického realizmu. Je pochopiteľné, že vzhľadom k veľkému rozsahu reflexie druhej svetovej vojny vo výtvarnom umení autorka túto problematiku neskúma do hĺbky, bolo ju však potrebné aspoň v krátkosti načrtnúť a svoj postoj neskúmať túto oblasť zdôvodniť.

Kapitoly „Média jako prostředník války“ a „Ženy jako oběti válek v umění“ sú spracované pomerne ucelene, rovnako príklady umeleckých diel sú dobre zvolené. Miestami sa však autorka dotýka tém vojnovej reportážnej fotografie alebo filmu, čo sú témy, ktoré do tejto práce podľa môjho názoru nepatria, pretože tvoria samostatnú a zložitú kategóriu, ktorá je spracovávaná mediálnymi štúdiami. Kapitola „Pozůstali jako oběti války“ neobsahuje dostatok potrebného materiálu, tvorí ju len zmienka o filme bosenskej režisérky, lepšie by bolo celú kapitolu vynechať. Záverečná kapitola „Různorodost zobrazení války“ je zmesou umeleckých prístupov (M. Abramovic, J. Sozánky, A. Jaar) bez zrozumiteľnej štruktúry.

Autorka uvádza, že sa pri spracovaní témy potýkala najmä s nedostatkom literatúry, ktorú nie je ľahké v českom prostredí získať. Je preto zvláštne, že príklady pre svoju tému nehľadala aj v kontexte českého súčasného umenia, v závere práce uvádza, že sa túto oblasť rozhodla vynechať. Odmietavé reakcie na vojnu v Iraku sa prítom vyskytujú v tvorbe umeleckej aktivistickej skupiny Guma Guar, slovenský umelec Radovan Čerevka spracúva vo svojom diele témy vojny v Čechensku alebo Iraku. České umelecké skupiny Pode Bal a Rafani reagujú na s vojnou súvisiaci problém odsunu sudetských Nemcov. Na výstavách súčasného umenia v Prahe je tiež možné stretnúť sa s protivojnovými dielami (napr. výstavy Czechpoint alebo Prague Biennale). Súčasná umenie je živým materiálom, ktorý je možné skúmať priamo v galériách alebo v osobnom kontakte s tvorcami a nespoliehať sa len na internetové zdroje. Takýto postup by som odporúčala autorke do budúcnosti.

Z práce vyplýva jednoznačný protivojnový postoj autorky, čo nie je na škodu, jej názory by však mali byť v rovnováhe aj s formálnym, nielen obsahovým rozborom diel.

Vzhľadom k tomu, že sa jedná o prvý pokus ucelene spracovať problematiku, pri ktorom zabralo značnú časť práce len zhromažďovanie podkladových materiálov, doporučujem prácu k obhájeniu.